

Remiss. Vem kan man lita på? Enkel och ändamålsenlig användning av betrodda tjänster i den offentliga förvaltningen SOU 2021:9

Bakgrund

Region Skåne har beretts tillfälle att lämna synpunkter på utredningen om betrodda tjänsters delbetänkande ”Vem kan man lita på? Enkel och ändamålsenlig användning av betrodda tjänster i den offentliga förvaltningen” (SOU 2021:9).

Yttrandet har tagits fram av arkivmyndigheten tillsammans med Området för strategisk krisberedskap, säkerhet och miljö samt Region Skånes enhet för juridik.

Utredningen har i uppdrag att kartlägga och analysera den offentliga förvaltningens behov av åtgärder för ökad och standardiserad användning av betrodda tjänster samt lämna förslag på sådana åtgärder. Presentationen av behoven stämmer överens med Region Skånes bild av nuläget och de åtgärder som föreslås är relevanta. Det är viktigt att framhålla att behovet av stöd i dessa frågor är skriande, det är därmed av stor vikt att implementering av de föreslagna åtgärderna inte drar ut på tiden.

Nedan följer fördjupande kommentarer och synpunkter utifrån perspektiven informationssäkerhet, behandling av personuppgifter och bevarande.

Informationssäkerhet

Utredningen har visat att det finns ett stort behov av stöd avseende validering av elektroniska underskrifter och ett av förslagen är att Myndigheten för digital förvaltning ska tillhandahålla en nationell valideringstjänst vilket är mycket positivt. Utredningen visar också att det är behoven som ska avgöra om elektroniska underskrifter bör användas samt om det är mest lämpligt att använda avancerade eller kvalificerade elektroniska underskrifter. Bedömningen måste göras i den egna organisationen. Precis som det finns behov av stöd avseende validering kan det också finnas behov av vägledning i bedömningen av vilka underskrifter

som ska användas och här saknas föreslagna åtgärder. Den ökade användningen innebär att de betrodda tjänsterna blir ett mer intressant mål för brottslighet och andra antagonister som kan drabba både enskilda organisationer, personer och samhället i stort. Det saknas förslag på vilket stöd en enskild organisation ska få för att möta de olika risker som utredningen pekar på. Ett antal åtgärder nämns i utredningen. Då betrodda tjänster utgör samhällskritisk infrastruktur bör risker som kan uppstå för samhället i stort, så långt det är möjligt, hanteras på nationell nivå. Så även kontinuitetshantering. Reservrutiner, eller möjliga reservrutiner, bör därför stipuleras nationellt. Som stöd vore det därför önskvärt med en nationell vägledning riktad till organisationer samt att lämplig myndighet ges i uppdrag att ta fram nationella reservrutiner och plan för kontinuitetshantering.

Behandling av personuppgifter

Även om det är den personuppgiftsansvariges ansvar att säkerställa att dennes behandlingar sker i enlighet med dataskyddsförordningen (DSF) så har även personuppgiftsbiträdet ett ansvar för behandlingarna enligt artikel 28 DSF. För att säkerställa att tillämpliga bestämmelser och principer avseende skydd för behandling av personuppgifter beaktas och att tjänsten lever upp till dem är det av stor vikt att den av regeringen utsedda myndigheten:

- kartlägger de personuppgiftsbehandlingar som aktualiseras i samband med tjänsten när den tekniska lösningen är känd
- tar fram underlag som underlättar de offentliga aktörernas genomförande av riskbedömningar och eventuella konsekvensbedömningar
- säkerställer en kontinuerlig översyn och kontinuitet gällande åtgärder och instruktioner kopplat till personuppgiftsbiträdesavtalet

Det standardiserade personuppgiftsavtal som föreslås för tjänsten bör tas fram i samråd med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

Bevarande

Med tanke på bevarandefrågans både tekniska och arkivteoretiska karaktär samt dess relation till exempelvis EU-rätt är det svårt för kommunala och regionala arkivmyndigheter att utreda och besluta en långsiktigt hållbar lösning i frågan om elektroniska underskrifter och stämplor. Kraven bör rimligtvis vara samma nationellt och det är därför resursmässigt önskvärt att frågan löses nationellt. Utredningens förslag om att Riksarkivet ska få i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa generella bestämmelser och/eller annat stöd avseende bevarande av elektroniskt undertecknade eller stämplade handlingar är därför mycket välkommet. Lika välkommet är utredningens förslag om att Riksarkivet och Myndigheten för digital förvaltning ska få i uppdrag att utreda förutsättningarna för att använda valideringsintyg som metod för att bevara undertecknade eller stämplade handlingars giltighet samt utreda förutsättningarna för att valideringsintygen skapas inom ramen för den nationella valideringstjänsten.

När det gäller validering är det viktigt att klargöra förhållandet till nuläget och analoga handlingar. Möjlighet att validera analoga underskrifter saknas utan

dessa bevaras i ursprungligt skick. Det problematiska ur ett arkivperspektiv är att hävda att den digitala handlingen är bevarad i ursprungligt skick om den digitala signaturen efter en tid fallit bort.

De möjligheter för en kontrollfunktion av digitala signaturer som presenteras i avsnitt 8.5.4 riskerar att ha en kortlivad funktionalitet. Certifikatet för att säkerställa spårbarhet kan sluta gälla eller behöva bytas ut och då kan en eventuell irreparabel informationsförlust ske. De avancerade algoritmer som nämns i avsnittet är komplexa nu men kanske mindre komplext i framtiden vilket gör att signaturernas autenticitet kan ifrågasättas. Det är svårt att garantera att kontrollfunktionerna kommer att fungera över tid.

I avsnitt 8.5.5 nämns att det är ”av betydelse (...) att verksamheten förstår och dokumenterat grunden för att gallra kontrollfunktionen, det vill säga att förlora möjligheten att kunna påvisa giltigheten. Anledningen är att det är tekniskt svårt att i efterhand likt andra elektroniska handlingar t.ex. konvertera eller göra andra justeringar för att bevara eller påvisa kontrollfunktionen.” Det är alltid riskfyllt att lägga den här typen av ansvar på verksamheten på grund av den mänskliga faktorn, vem ska se till att dokumentationen utförs? Det är bättre att istället besluta om att kontrollfunktionen ska bevaras.

Det är överlag en intressant idé med någon form av valideringsintyg för att skapa en beviskedja för en underskrifts giltighet. Men precis som utredningen visar så behövs det ett gediget förarbete för att undersöka premisser för detta utifrån behov och tekniska förutsättningar.

Carl Johan Sonesson
 Ordförande